

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Eduskunta ja ministeriöt

Yleiset huomiot esityksestä

Helen kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaiksi. Helen kannattaa avoimuusrekisterin muodostamista Suomeen, mikä lisää lainsäätäjien ja edunvalvonnallisten sidosryhmien välisen vuorovaikutuksen avoimuutta tarkoituksenmukaisilla raportointikäytännöillä.

Helen näkee, että aktiivinen vuoropuhelu kansalaisten, yhteisöjen ja lainsäätäjien kesken lähtökohtaisesti parantaa lainsäädäntöä ja on tärkeä osa demokratian toteutumista. Tämän vuoksi avoimuusrekisterin tulisi palvella yhteiskunnallista avoimuutta tarkoituksenmukaisesti, eikä tuoda yhteiskuntasuhdetoimintaa harjoittaville henkilöille ja yhteisöille kohtuutonta hallinnollista taakkaa tai tukahduttaa yleistä yhteiskunnallista keskustelua eri toimijoiden välillä. Täten avoimuusrekisterilaissa ja sen ohjeistuksissa tulisi määritellä toimintailmoitusten sisältöön tarkat ehdot, jotka yhteiskuntasuhdetoimintaa harjoittavat tahot pystyvät täydentämään tarkoituksenmukaisesti ja yhdenmukaisesti.

Helen kannattaa Energiateollisuus ry:n lausunnossa mainittuja Valtiontalouden tarkastusviraston roolia koskevia kirjauksia, että viraston tulee viestiä toimeenpanoa ja soveltamista koskevista ohjeistuksista johdonmukaisesti ja hyvissä ajoin avoimuusrekisterin ilmoitusvelvollisille. Helen näkee, että ohjeistuksessa olisi myös syytä avata yksiselitteisesti, mitä ilmoitettavat taloudelliset

tiedot tulee sisältää, jotta raportointikäytännöt ovat yhdenmukaiset. Jos ohjeet ja tätä myötä käytännöt eivät ole selkeitä, tulevat eri toimijat tulkitsemaan asiaa eri tavalla, ja ilmoittavat eri tavalla luvut. Taloudellisten lukujen raportointi tulisi keskittyä avoimuusrekisterin toimintaan liittyvän taloudellisen tiedon raportointiin eli yhteiskuntasuhdetyön yhteydenpitoon liittyvään rahankäyttöön. Esimerkiksi ulkoisten konsulttien osalta samalta konsulttiyritykseltä on voitu ostaa paljon palveluita, jotka eivät liity vaikuttamistyön yhteydenpitoon tai yrityksen omalla henkilöllä voi olla esimerkiksi vain pieni osa työstään yhteydenpitoa päättäjiin. Tarkkaan ja tarkoituksenmukaisesti ohjeistetut ja ilmoitetut tiedot eivät sisältäisi esimerkiksi sisäisten henkilöiden palkkatietoja kokonaisuudessaan tai jonkun yrityksen kokonaislaskutusta, eivätkä näin antaisi valheellista kuvaa vaikuttamistyön yhteydenpitoon käytetyistä resursseista.

Helen kannattaa Edunvalvontafoorumien esitystä, että avoimuusrekisteri ei saisi vaikeuttaa päättäjien ja yhteiskuntasuhdetoimintaa harjoittavien tahojen vuoropuhelua ja yhtyy Edunvalvontafoorumien näkemykseen siitä, että avoimuusrekisteriin raportoidaan yhteydenpito eduskunnan ja ministeriöiden kanssa. Helen kannattaa aiheeseen liittyviä Energiateollisuus ry:n lausunnossaan määrittelemiä perusteita, miksi avoimuusrekisterin ilmoitusvelvollisuuden piiriin tulisi kuulua vain vaikuttamiskohtaukset koskien lainsäädäntöhankkeita tai budjettivaltaan liittyviä töitä, eikä ilmoitusvelvollisuus koskisi yleisiä yhteiskunnallisia ajankohtaiskeskusteluita. Helen pitää selvänä ettei ilmoitusvelvollisuus voi kattaa asianajosalaisuuden piiriin kuuluvaa oikeudellista neuvontaa.

Helen näkee, että onnistuessaan avoimuusrekisteri on avoimuuteen kannustava elementti, ei hallinnollinen taakka. Tässä avoimuusrekisterin soveltamisen tukemiseen perustettava neuvottelukunta on tärkeä elin, sillä sen kautta pystytään kehittämään käytäntöjä. Näin täysin uuden järjestelmän eli avoimuusrekisterin toimintatapoja pystytään kehittämään ja tarvittaessa korjaamaan, kun avoimuusrekisteri aloittaa toimintansa. Neuvottelukunnan jäsenissä on hyvä olla mahdollisimman kattavasti osaamista yhteiskuntasuhdetoiminnan käytännön työstä. Neuvottelukunnan on tarkoitus laatia suositukset hyvästä edunvalvontatavasta. Helen näkee, että neuvottelukunnalla voisi olla laajempi rooli ja julkinen budjetti käytettävissään avoimen yhteiskuntasuhdetyön ja näiden hyvän edunvalvontatapojen suositusten viestintään. Lisäksi hyvään edunvalvontatapaan voisi lisätä vapaaehtoisia elementtejä, kuten raportointi vuorovaikutustyöstä EU-tasolla.

Helen tukee esityksen näkemystä siitä, että raportointikäytännöt koskevat kaikkia toimijoita tasapuolisesti, eikä vapautusta raportoinnista säädeltäisi esimerkiksi yrityksen koon mukaan, sillä yhteiskuntasuhdetoiminnan vaikuttavuus ei perustu yrityksen tai yhteisön kokoon vaan siihen harjoittaako taho tavoitteellista yhteydenpitoa päättäjiin. Koko ei ole merkitsevä tekijä, vaan merkitsevää on toimijoiden asiantuntemus, verkostot ja asema.

Helen kannattaa Energiateollisuus ry:n lausunnossaan mainitsemia liikesalaisuuksien julkituloon liittyviä kirjauksia. Helen näkee, että avoimuusrekisterin voimaantullessa liikesalaisuuksiin liittyviä asioita ei tulisi tuoda esille avoimuusrekisterissä, vaan ilmoitusvelvollisille tulisi turvata oikeus säilyttää lain mukainen oikeus pitää liikesalaisuudet liikesalaisuuksina.

Koski Miikka
Helen Oy